

Inserati se sprejemajo in velja trisopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 "
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljanje velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna števil. 190.

izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Nastanek države.

(Dalje in konec.)

Zgodovini in človeški naravi nasprotujejo taki uki; kako toraj mi razlagamo nastanek države? Dokazi, ktere bomo navedli za svojo trditve, bodo ob enem tudi nasprotnikov zavračevanje.

Človeški naravni, prvotni stan je družba.

Človek vstvarjen je za družbo; to kažejo nam njegova različna čutila; to priča nam tudi zgodovina. Najmočnejše čutilo človeško je gotovo ljubezen; njene naravnosti pač nihče ne taji. Kaj je primernejši človeški naravi, ko ljubezen med stariši in otroci, možem in ženo, sorodniki in prijatelji. In vendar si tega primitivnega čutila ne moremo razlagati brez družbe. Človeška vrednost, njegov duh toliko razločen od živali, zahteva med možem in ženo stalno ljubezen, kakor jo more dati le družba; le najgrja strast ima to zvezo za pomoček v nasitnje živinske mesenosti. In le reci ji materi, naj izpostavi svoje dete, naj ga proda zapuščenju, naj si ga odtrga od srca! Bi li človek zaslužil to ime, da bi otroka, ki si še ne more pomagati, prepustil poginu ali pa zapustil ga pozneje? Tega pač ni treba natančneje dokazovati, to čuti vsak sam za-se, to priča vse človeštvo. — In ozirimo se še na nekatere človeške nagone! Nagon združiti se in razodeti se družniku je pač splošen. Vsakdo išče si tovarša; le posebni vzroki morejo pripraviti človeka k temu, da beži pred družbo. Tudi je lastnost človeškega srca, da se razodene drugemu, mu

zaupa svoje težave, bridkosti in sitnosti, da išče pri njem tolažbe v žalosti in bolečinah. Vsaj na tem nagonu sozidano je čutilo prijateljstva, eno najblažjih in najlepših prednosti človeških. — In potem človeški jezik, tudi on dokazuje nam naravnost družbe; čemu bi mu bil, da ne bi mu bilo določeno živeti v družbi? Da ni nastal jezik še le iz družbe, ampak da je dar božji, skušal sem že dokazati v članku tega lista; da je bil pred družbo, to priznata tudi Hobbes in Rousseau, ki trdita, da je družba nastala s pogodbo; kako li bila bi mogoča pogodba brez jezika? Tako sama nam podajata orožje; kažeta namreč, da je jezik od Boga, — ker sam od sebe ne more se razviti in ko bi se razvil, biti bi moral pri vsakem drugačen, — in s tem podkopujeta lastni ateizem; če se pa ne oziramo na to, ne moreta najmanjšega vzroka navesti, čemu da bi bil jezik brezdružnemu človeku. — Tako toraj človeška narava sama zametuje brezbožne materialistične nazore in podpira našo trditve, da je družba človeški naravni stan, ker človeška najvažnejša čutila, prvotni nagoni in njegov jezik sam, pričajo, da je človek vstvarjen za družbo.

Družba je toraj naravna človeku; kaj pa država? Vsaj država ni družega, kakor posebna družba in toraj velja tudi od nje, da je naravna. Družbe namreč so se različne razvijale iz one prvotne, kakor je bil različen namen; vsaj družba ničesar družega ni, kakor množina ljudi sodelujočih k gotovemu namenu. Če je ta namen potreben človeštvu, tudi so družbe potrebne; če pa namen velja le posamnim, tudi družbe so le zasebne. Da se

človeški rod ohrani, treba je družine; da se čuje pravica in tako doseže blagostanje, treba je države; da se človek k čeznaravni veri pripelje, k zvezi z Bogom, treba je cerkve. Te tri družbe so podlaga vsega družbenega življenja; one so človeku v sedanjem stanu neogibno potrebne. Med njimi toraj tudi je država; natančnejši razkaz njenega namena prihranim poznejemu članku; tu zadostuje toliko, da je država človeški naravi potrebna družba, da se, kakor družba sploh, država posebej snuje iz narave.

Za naravni nastanek družbe v obče in države posebej govori pa tudi zgodovina; se ve, da je ta zgodovina hranjena v svetih bukvah, ktere materializem zaničuje; ko bi verjel njim, bi tako neopravičenih zmišljil ne trdil; pa tudi materializem mora priznavati, da so te bukve, sveto pismo, eno najstarejih poročil o človeških dogodkih. In kako naravno nam popisuje sveto pismo začetek družbe in države! „Ni dobro, da je človek sam, naredimo mu pomoč po njegovi enakosti“, rekel je Bog in vstvaril je Adamu ženo, tako vredivši prvo družbo, družino. In Adam je imel mnogo zaroda; in človeštvo se je razširjalo bolj in bolj. Začetkoma bil je oče gospod ženi in otrokom, in ko so otroci zopet narastli, niso se ločili od očeta, ampak ostali so pri njem in on je ostal gospodar družini, ki je čedalje več in več obsegala. Tako postale so družine rodovi in gospodar ostal je glavar prvotne družine, oče. Počasi nastala so kraljestva in očetovska čast se je razgubila, a oblast je ostala. To je naravni nastanek držav, kakor nam ga kaže zgodovina, kakor izvira že iz države same.

Ričet.

(Kuhan v kuhinji Obadoviča II.)

Mislite, da je lahko pisati, če ima človek toliko v peresu, kakor jaz?! S čem bi li začel? S tem, da konstatiram, da se je zima začela? Ali naj govorim najprej o blatnastih ljubljanskih ulicah? Ali o zadnjem „kumernem“ sejmu? O narodnem življenju v Ljubljani? O pogostih konfiskacijah? O naših „turkih“? — Ej, čemu si beliti glavo, saj imam skuhati „ričet“, tedaj je vse eno, kaj vržem najprej v lonec.

V gledišči je bilo, in sicer v slovenskem, kajti v nemškem nisem bil več, kar smo si pred 7 leti dali trije prijatelji slovesno obljubo, ogibati se nemškega gledišča. Pri tej zarotbi je dobil vsak od drugih dveh pooblaščenje, dati donečo zaušnico vsakemu izmed nju, če ga v nemškem gledišči zasači. Ta prisega je bila storjena v pričo slovenskega duha in duh jo je slišal in sprejel. Takrat smo bili še vsi trije samci, zdaj smo vsi že družci. Jaz se trdno držim prisega, moja sozarotnika pa imata eden ložo, drug pa sedež v parterji — za soproge — se ve da, ker ju samih ne moreta puščati v gledišče, kakor pravita. V gledišči

se tedaj le redkokrat vidimo, ker ona zahajata k nemškim predstavam poslušat interesantno „lerchenfeldsko“ narečje, jaz pa, svoji obljubi zvest, hodim le k slovenskim predstavam, pri kterih je prvega loža navadno prazna, na družega sedežu v parterji pa sedé le malokdaj meni znani ljudje. Nič čez značajnost, mi smo mi! —

V gledišči je bilo, kakor sem rekel, na odru se je vršila zelo gladko predstava „Lwoodske sirote“. Jaz, dasiravno zelo pozoren na to, kar se na odru godi in kako se godi, vendar imam oko in uho tudi za to, kar se krog mene govori in godi. Tedaj vidim tudi dva možaka v na pol kmetiški obleki, ki sta bila prišla na sejm in sta iz radovednosti šla tudi gledat ali poslušat za 40 krajcarjev tisto „komedijo“, kteri se pravi slovensko gledišče, „da bi se kaj smijala“. Kakor v cerkvi, pazno poslušata govornike na odru in gledata, „kako pride zdaj ta, zdaj oni, nekaj pové, potem pa zopet odide“. Poslušata dva, tri dele, pri četrtem pa v sredi dejanja — pravi eden: „Veš kaj, Miha, kdaj bo te komedije konec? Take reči so le za gospodo, ki imajo čas. Saj tudi oni na odru družega ne delajo, kakor da v

enomer nekaj prerokujejo. Idiva rajše v krčmo, se vsaj midva lahko kaj pogovoriva.“ — „Saj res, jaz sem tudi že sit tega, ker tako nič ne razumem“, je odgovor in moža si delata s komolci gaz do vrat, skoz ktere zgineta. — Meni je ta dogodka zbudila prav čudne misli, kterih smetana je to, da naše slovensko gledišče ni za kmete, naši kmetje pa za gledišče ne, — ako se ne igrajo vedno le burke. Kdo bo pa kmetiču, ki ima dandanes doma le britke dneve, zameril, če gre v gledišče le iz tega namena, da bi se za svojih 40 kr. malo nasmejalo! Tolažilo pa me je to, da je bilo gledišče vendar le polno ter predstava dobra. Pa saj tudi nemškemu gledišču ne gre bolje, ali marveč gre mu slabo. Nemški „inteligenciarji“ so čudni ljudje. Kedar je naznanjena kaka „klasična“ predstava, ali sploh kaka igra pravne vrednosti, je gledišče vselej prazno; le kadar na oder stopi kaka nečimurna ženska ali sploh pri kakih igri spodtakljivega zadržaja, je gledišče polno, k čemur izdatno pomagajo tudi nekteri Slovenci. Dokaz, da je nemčurska „inteligencia“ črvivega jedra. —

Kar je bil Ljubljano sneg pobelil, je po vseh ulicah blata kakor smeti, in kdor hoče peš hoditi po mestu, mora imeti najprvo trdne

Država ima svoj koren v naravi; človeško naravo pa z vsemi njenimi lastnostmi in prednostmi vstvaril je Bog, njemu toraj, če tudi neposredno, zahvaljuje svoj nastanek država. Država je od Boga, je njegova in ko taka ima tudi postavno, pravno veljavo; a ona ni Bog, ker ni sama od sebe. Svoj nastanek, svoj namen in svojo veljavo izpeljuje od Boga; to je njena narava. Ločitev njena toraj od spoznanja božjega je nenaravna in kakor vsaka nenaravnost, spodkopuje državi temelj; le država, ki priznava svoj nastanek od Boga, je zdrava; njen obstanek je trden; blagor taki državi!

Borin.

Prepir med Cislom in Translo.

Še nikdar ni bila naša monarhija v takih stiskah, kakor sedaj; težave zunaj, težave znotraj. Pri nastopu slavne cesarice Marije Terezije bila je država sicer tudi v veliki nevarnosti; od vseh strani so jo stiskali sovražniki, toda tačas je bila vsaj v notranji politiki sloga in Ogrji so z navdušenjem šli v boj za svojo kraljico. Sedaj pa od zunaj prete velike nevarnosti, znotraj pa imamo prepir. Ogrji so vsi razkačeni nad našo cislajtansko vlado in madjarski listi sujejo psovke na naše ministerstvo, da je joj. Oni hočejo, da mora Auerspergovo ministerstvo odstopiti. Reč pa je taka.

Ministerstvo Auerspergovo se je pogodilo z ogersko vlado zaradi narodne banke in sploh cele nagodbe avstro-ogerske, in Tisza pravi, da se je zavezalo, to pogodbo tudi doognati. Naše ministerstvo pa je menda preveč zaupalo na svoj vpliv in na vdanost vstavoverne stranke, in ni poprej poizvedelo, ali bo ta pogodba tudi vsem všeč takraj Litave ali ne. A našlo je veliko nasprotja. Narodna banka sama se ustavlja, in ustavlja se velik del vstavovernih poslancev. Njim na čelu stoji Skene in osnovali so, kakor smo že poročali, svojo stranko pod imenom neodvisnih. Ali se bodo končno vdali ali ne, tega zdaj ne moremo razsoditi; za sedaj vemo le to, da edinost ustavovercev je šla na kose, in ministerstvo ne more več reči, da ima večino za seboj. Ako je istina, kar madjarski listi pišejo, da se je naše ministerstvo zavezalo, potem imajo prav, da se hudujejo. Naše ministerstvo pa ima le dva pota: ali vstavo-

verno stranko potolažiti in za nagodbo pridobiti, ali pa odstopiti.

Minister-ski predsednik ogerski, g. Tisza, je bil te dni pri cesarju v Gödöllö in jim je po poročilu madjarskih listov neki rekel, da se odpove ministerstvu, če bi se vsled bankinega sklepa in vsled razgovorov v dunajskih vstavovernih krogih meseca maja storjeni sklepi premenili. Toda cesar so mu odgovorili, da nima nobenega vzroka odpovedati se ministerstvu ter so pritrdili vsem njegovim razpravam. Razun grofa Andrassyja sta bila tudi avstrijska ministra Lasser in Depretis od cesarja poklicana v Budapešto, ter sta se 2. t. m. poldrugo uro mudila pri cesarju, 3. t. m. pa se je vršilo posvetovanje obeh ministerstev. Kakor se piše „Politiki“, cesar po vsaki ceni zahtevajo, da se morate sedanji vladi porazumeti o nagodbi med Cislom in Translo; še le potem, če Andrassy, Auersperg in Tisza stopijo pred krono, ter spoznajo, da ne morejo naprej, bode krona sama reč vzela v roke. Ministri so tedaj na svoje službe morebiti še bolj trdno navezani, kakor jim je ljubo in se iz zadreg, v ktere so zabredli, z odstopom ne bodo rešili. Auersperg in Tisza se morata porazumeti o načelih nove pogodbe in ves svoj vpliv obrniti na to, da bosta tudi oba državna zbora sprejela dotične predloge. Kako se bode reč rešila, nihče še ne vé.

Mi mislimo, da se bodo vstavoverci vdali, kakor so se še vselej in vse podpisali, kar Madjari zahtevajo. Radi bi se sicer Madjarom ustavljali, toda strah pred federalizmom jim tega ne pripušča, in rajši ko v miru in v spravi s Slovani živeti, rajši se hočejo vklanjati Madjarom. Ako bi pa katerisibodi vpliv „neodvisnim“ pogum dajal, da pri svojih sklepih ostanejo, potem imamo velik prepir med Cislom in Translo, kateri se zamore rešiti le na škodo Avstrije. Osobna zveza (personalna unija) bila bi razpad Avstrije, in dinastija gotovo v to nikoli ne bo privolila. Kaj pa potem? Koga je potem treba v nagodbo prisiliti, Nemca ali Madjara? To je veliko vprašanje. Madjari so pretrde, da bi se vdali; ako se bodo morali vdati pa Nemci, rastla bo med njimi nezadovoljnost, in krepila se bo le ona koterija, katera bi se raje danes ko jutri z veliko Nemčijo združila. Kakor se reč prevdarja, na vsak način je težavna, in nikogar ni treba zavidati,

ki mora v teh časih krmilo naše monarhije v rokah držati. Le ako bi bilo dosti domoljubja dala bi se reč ugodno poravnati; ali je pa tudi, dosti domoljubja?

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. decembra.

Avstrijske dežele.

Kupčijski minister je državnemu zboru predložil nekatere železnice zadevajoče načrte. Pri sostavitih načrtov, pravi minister, je vlada imela pred očmi, bi li ne bilo bolje, da bi vse železnice zopet oskrbovala država sama ter delničarjem delnice zamenjala z državnimi papirji? Sedanji čas sicer za to ni ravno posebno primeren, a železniške zadeve so tako nujne, da ni mogoče čakati. — Državni zbor je sprejel predlog o premembi reda za notarije in prošnjo „Matice školske“ za vstanovitev česke višje realke v Prostejovu na Moravskem.

Vogerskem zboru je poslanec Chorin ministra vprašal o obravnavah z vlado avstrijsko. Tisza je odgovoril, da se vlada ogerska drži načel, ki jih je z vlado avstrijsko določila, ter bode skušala pozvedeti, če tudi vlada dunajska stoji na tem stališču, ker bode še le potem mogoče vrvnati daljne razprave. Zbornica je odgovor ministrov vzela na znanje, samo levičniki so nekoliko ugovarjali.

Vnanje države.

Bismark je 1. t. m. pri neki pojedini rekel, da vojska ni še neizogibljiva. Če se pa vendar le prične, ostane Nemčija nevtralna. Pa tudi Rusija in Turčija je boste kmalo site in Nemčija bode zamogla z večjo koristjo posredovati kakor pa sedaj, tudi Angleška se po njegovem mnenju ne bode naravnost vojskovala zoper Rusijo, ampak nekako tako, kakor Rusija na Srbskem proti Turkom. Posebno sočutje razodeval je knez Bismark za Avstrijo. Če bi bila Avstrija primorana k vojski in bi njen obstanek prišel v nevarnost, je rekel, bi se morala Nemčija potegniti za Avstrijo, sploh za obstanek sedanjih držav. Sicer pa je Avstrija bolj močna, kakor nekateri sodijo, kar je opazil tudi Salisbury, in kar bi se zlasti pokazalo, če bi se cesar Franc Jožef sam obernel do svojih narodov.

čevlje. Naša slavna policija bo morala letos posebne „pavšale“ zahtevati za čevlje, ki jih strga, ko ob takem vremenu in po takih cestah tako pridno hodi po slovenske liste. Konfisciranih listov mora biti že lepa skladišnica in kmalo jih bo treba poslati v „državne mline“ na Dunaj, da ne bodo tu prostora jemali drugim rečem; vsaj sem bral, da so s Českega poslali več vozov takega „papirja“ v one mline, da se očisti madežev, s katerimi so ga pomazala „puntarska“ peresa. Toda saj vlada ne preganja teh listov, ampak le policija dela to. Kdor tega ne verjame, naj bere zadnje ustavoverne govore v dunajskem zboru, in videl bo, da je pri tem vlada čisto nedolžna, čeravno je ministerski predsednik Auersperg razposlal okrožnico, ki deželnim vladam skrb za opozicijske časnike posebno na srce poklada. Ta okrožnica, pravijo, je bila namenjena le za Dalmacijo in južne Tirole. Kaj si morejo za to, da je potem zašla tudi na Česko in Kranjsko?

Toda stojmo! Z eno nogo smo že v politiki, če še z drugo vá-njo stopimo, se bo oglašila brž straža tiskovne svobode, ki ima vedno petelina napetega. Če bi se jaz tega ne bal, bi pač prašal, ali je v državnem proračunu

naveden med dohodki tudi oni znesek, ki dohaja državni blagajnici po kolekih itd. konfisciranih listov. Najbrže, da ne, kajti sicer bi primankljev ne bil tako velik, par milijonov mora to že nesti — neračunski papir, ki ga cesarske papirnice na ta način za predelovanje zastoj dobivajo.

Sedanji čas je slab, na jugu je prelite cele reke slovanske krvi, in gotovo bo še tekla, predno bo mir. Vsako zlo pa ima svojo dobro stran, če kdo kaj zgubi, je oni srečen, ki to najde. Da si je ta primera nekoliko „frivolna“, vendar je zdaj dobra. Mi imamo od dogodeb na jugu že zdaj mnogo dobička, ker so se ljudje lotili branja časnikov in sicer ne le nemških, ampak tudi slovenskih. Radovednost je huda sila, in kdo bi ne bil zdaj radoveden, ko se vedno govori le „o vojski“. Vojska je namreč predmet, po katerem pri nas vsak kmet najprvo praša. Če ni bati se vojske, ne bere nič, ne praša nič, kajti kaj briga njega narodni boj! Izjeme so in — hvala Bogu! — čedalje več jih je in jih bo, toda te pravila dozdej še niso ovrgele. Tu le en primerljivej.

Nedavno me zvabi lepo jesensko vreme iz mesta. Radovaje se jesenskega solnca in

čistega zraka, ki mi ne moti razgleda na sive gorenjske planine, pridem v vas okolice ljubljanske. Tu vkrenem v gostilnico, da bi si z masličkom ali četrtlitrom za pot nazaj v mesto „dušo privezal“. Krčmar, na videz ponosen mož, sede k meni in prvo vprašanje je: „Kaj novega? Bo vojska?“ „I, kaj ne berete nič?“ ga zavrnem jaz. „Berite, berite, boste vse vedeli, kako in kaj.“ — „Ej, saj bi rad, pa nemški ne znam.“ — „Saj je dovolj slovenskih časnikov, iz katerih zveste vse, cesar je vam koristno vedeti.“ — „Hm, hm,“ se praska mož za ušesi, „sem že večkrat mislil naročiti si kak list, ker moja hči zna prav gladko brati.“ —

Konec pogovora je bil ta, da mi je mož za trdno obljubil naročiti si „Slovenca“ in ga je tudi res naročil, kakor sem pozneje zvedel. Zdej mu je jako všeč list in če pridejo ljudje iz mesta k njemu, jih ne izprašuje po novicah, ampak dobro vé, kaj se doma in po svetu godi. Slovenski kmetje, posnemajte ga. Mene pa posnemajte tisti narodnjaki, ki lahko na enak način kaj storite za razširjanje slovenskih listov.

Francoski minister Dufaure je 2. t. m. predsedniku izročil svojo odpoved.

V severni Ameriki je vsled zadnjih volitev še zdaj velika razburjenost med republikansko in demokratično stranko in neki na novo ustanovljeni list naravnost priporoča, da naj se Grant okliče za cesarja.

Izvirni dopisi.

Iz novomeške okolice, 29. nov. (Nesrečna smrt. Vreme. Javno življenje. Narodni dom.) Matija Papež, 25 let star, iz Broda, Šmihelske fare, šel je 21. nov. na Ljubno pastirja vdinjevat za prihodnje leto. Nazaj grede šel je še v svojega očeta hram, iskal vina za dom. Ko je natočil in se napil, vrnil se je proti domu, toda zgrešil je pravo pot, ter se ravno v nasprotno stran proti Mihovemu obrnil. Brodil je revež sem ter tje, ali prave poti v temi in snegu ni mogel najti. Klical je na pomoč, pa ni je bilo od nobene strani. Neki pastir, ki je iskal zgubljenih kozlov, ga je slišal okoli 8. ure zvečer, klicati: „Zgubil sem se, kam naj se obrnem, da bodem prišel na cesto“, pa namesto, da bi ga bil k sebi poklical, mu je rekel: „Če hočeš na cesto priti, vrni se le nazaj.“ S tem ga je še bolj zmešal, ter oddalil od vasi, v katero bi bil skoraj gotovo prišel. Tako je moral nesrečnež celo noč ostati pod milim nebom, kjer je vsled truda in mraza sklenil svoje življenje. Našli so ga še le 27. nov. da si so ga vedno skrbno iskali. Ležal je znak na košu, ktere ga je še vedno na svojih ramah imel. Bil je prav priljubljen, priden in tih mladeneč, zato je tudi žalost njegovih staršev po njem velika. — Pač res, človek ne ve, kje ga smrt čaka.

Vreme pri nas je res pusto, a ravno tako, da ne rečem še bolj, pusto je narodno gibanje v Novem mestu, kajti le majhno je število pravih narodnjakov. Med vradniki dobiš le redko zanesljivega Slovenca, kteremu smeš zapupati. Ravno tako je s profesorji; razun 2 — izvzemši o. frančiškane — so nemčurji vsi, pa ne vem, če bi še ta dva pri volitvah z našo stranko glasovala. Dijaki, vsaj nekteri, bili bi radi narodni, pa kaj, ko ne smejo. Izmed meščanov so pa nekteri premalo značajni, in se toraj nanje ni zanesti, da bi ob času skušnjave stanovitni ostali. Možje, kteri očitno govore, da jim je vže žal, da so narodni, ker zarad tega pri svoji kupčiji škodo trpe, gotovo niso značajni in zanesljivi možje. Da se pa ne bo vam treba bati škode pri kupčiji in obrtniji, ravnajte narodnjaki po zgledu svojih nasprotnikov, ki le pri svojih prijateljih kupujejo in le svojo gostilnico obiskujejo, kjer nemčursko kulturo prodajajo, ter natakariči prepovedujejo slovenski govoriti celo z narodnjaki, ki so nespametni dovolj, da tje zahajajo, kakor da bi narodnih gostilnic ne imeli. Hodite raji v čitalnico, ki se zelo slabo obiskuje; če vam pa morda postrežba ni po volji, pritožite se pri možeh, kteri imajo v tej reči kaj govoriti.

Narodni dom le počasi napreduje, vkljub 2 delnicama banke Slovenije, ktere mu je nekdo podaril. Prepričani smo, da je darilec to storil iz dobrega namena, namreč zato, da bi nekoliko pripomogel k izvršitvi tako dobrodejnega zavoda. Toda če hoče, da mu bodo Novomeščani hvaležni, mora sam doplačati na delnice, ker s tem, da je delnice podaril, narodnemu domu, ni nič pomagal, ampak še škodoval, ker je vsakemu znano, da „narodni dom“ nima denarja, da bi ga na obresti na-

kladal, še manj pa, da bi ga proč metal, kar pa mora, ker se doplačevanje s silo tirja.

Iz Istre, 1. decembra. (Materijalno stanje duhovenstva, semenišče za dečke), to ste vprašani, o kterih je bilo zadnji čas med tukajšnjimi duhovni, pa tudi javno dokaj pričkanja, ki je komaj malo potihnilo. Nekteri so o prvi reči trdili, da se naš m. škof niso dovolj poganjali za zboljšanje materijalnega stanu, eni pa pravijo, da so vse storili, kar so mogli, ter se opiraje na neko skupno pismo škofov, katero je neki gospod v škofijski kancliji prepisal in v „Vat.“ objavil; še nekteri menijo, da škofijstvo je sicer govorilo lepo, delalo pa se ni dovolj, kakor pri drugih škofijah, tako tudi pri nas ne, saj tudi iz drugih škofij o tem ni prav veselega sporočila; kdo ima prav, sam Bog vé. Že iz tega mojega razkladanja se vidi, da so nekteri prvega isterškega sporočevalca v „Vaterl.“ krivo razumeli, kakor da piše osobno, kar ni istina; ako je poročevalcem škofa imenoval, se ima ovo ime tolmačiti za celo škofijstvo, zato takrat tudi ni šlo za ime, temuč za reč. Čudim se le, zakaj da drugi učeni dopisnik ovega očevidnega razločka ni videl, ali ni videti hotel? Oseba m. škofa pa je vsakemu duhovniku draga. — Naj se napravi semenišče za dečke, ali ne, se je tudi dvoje glasov javno slišalo „pro in contra“, ali prav za prav prvo „contra“ in poznej „pro“. Ovi dopisnik, ki je nalogo „pro“ prevzel in je sam te misli, je citiral „Conc. tridentinum“; toda mislim, da Conc. trid. kar disciplino zadeva, ni moglo za vso prihodnost govoriti in zato se ne obotavljam pristopiti k nasprotnikom (!) Škušnja nam kaže nehvaležnost odgojencev (le nekterih; op. vredn.), ne le da večji del ne dospé do bogoslovja, kar bi bilo še narmanje zlo, so ravno taki potem narhujji nasprotniki duhovnikov, ter se obnašajo kot taki, ki o bogoslovju smejo spregovoriti besedo. Tržaški milost. škof Dobrila po mestu darove nabirajo za siromaške dijake, da bi si po tem potu cerkev pridobila mladost, kar se nekterim bolje dozdeva, kakor semenišča za dečke.

Iz Trsta, 1. decembra. Volilni boj je bil naj huji včeraj in danes, zmagali smo pa le toliko, da smo 6 kandidatov v zbor spravili, ravno toliko tudi Lahi. Da bi bili vsi c. uradniki šli volit, zmaga bi bila naša popolnoma. Zdaj je še volitev v II. razredu, kjer je pa malo upanja za nas, ker je tu zopet progresovo polje. V I. razredu pa upamo popolnoma zmage, to je, vsih 12, potem pride še okolica, in imeli bi jih, če se posreči 24 v zboru, ravno toliko, da ne polovice in da ostanemo v manjšini. Toraj bode zopet hud boj v deželnem in mestnem zboru. Samo Bog daj zmage v I. razredu in v okolici, potem bo že še šlo. Danes nismo imeli nade, da jih 6 v zbor spravimo. Živili Slovenci ob Adriji!

Iz Trsta, 2. decembra. (Volitve.) Kakor je „Slovenec“ vže sporočal, zmagala je v četrtem volilnem razredu Progressova stranka s svojimi 12 kandidati; v četrtek je volil tretji razred, v kterem so tudi vradniki, in izvoljenih je bilo 6 Progresovcev in 6 Patriotov. Ker v drugem razredu zmagajo gotovo Progresovci in v prvem skoro tako gotovo Patriotje, zato je značaj novega našega mestnega in deželnega zbora vže sedaj določen: večino bo dalje spet za tri leta imela Progressova stranka, ki je vže šest let na krmilu. Krive tega so strašanske agitacije in uradno pritiskanje stranke, ki ima moč v rokah; na drugej strani pa tudi neprevidnost nasprotne jej domoljubne stranke, da je postavila za kandidate tudi nektere nepriljubne osebe. V okolici bodo menda tudi zme-

šnjave in skoro gotovo zgubé Slovenci v zboru en sedež, če ne več, ker med volilci ni discipline; nove izvrstne ali vsaj dobre moči ne pridobi menda okolica nobene, pač pa nove ničle. Slabo kaže; pa daj Bog, da bi bilo krivo to moje prerokovanje!

Zagreb. Dosedanji namestnik dr. Fr. Celestin je postal pravi učitelj gimnazije zagrebske tako, da so sedaj ondi pravi učitelji že štirje Slovenci in sicer gg: Seb. Žepič, Mat. Valjavec, Fr. Marn in Fr. Celestin. Koliko pa je Hrvatov profesorjev v Ljubljani? Kje je vzajemnost? —

Na Reki, 25. nov. (Burja. Meynier. Kupčija.) Zopet mi je položiti mesečni račun, t. j. popisati dogodke našega mesta v zadnjih tridesetih dneh. Da Vam bolj pogosto ne dopisujem, temu ni vzrok nič drugega, nego da tu pri nas po največ imamo tako malo novic, da se jedva v teku jednega meseca nabere dovolj materije za plitev dopis. Začnimo torej prebirati kroniko našo pri Homerji, — ne, pri novembru. Vsih svetnikov dan svetili smo tudi mi, da-si ne v tolikej meri kakor je to v Ljub. obično na gomilah svojih umrlih, v življenji nam dragih, bodi starišev, sorodnikov ali prijateljev. Vreme je bilo lepo. A proti večeru vzdignila se je silna burja, kakoršne meščani že dolgo ne pomnijo. Ta je strašno razsajala celo noč in še drugega dne — na vernih duš dan dopoludne. Ljudje si skoro niso upali iz hiš, če so tudi imeli važnih poslov; toda mene je zanimala ta naravna prikazen in dobro zaviti korakal sem povsod okoli, kjer je veter v kolobarjih sukal vsakovrstne stvari sè silo visoko v zrak. Da-si smo tu za takove slučaje dobro pripravljeni, vendar je včasih tudi raz naše plošnate strehe vrgla huda sapa kakovo opeko, da se je na tram tlaku na sto kosov razbila. Še le, ko se je proti večeru polegel močni veter, videli so ljudje njegove učinke. Lesena ograja okolo kolodvora bila je malo ne vsa na tléh. Mnogim drevesom prelomil se je vrh ali se odkresnila samo kaka veja. A v mesta sredini na „gomili“ v „via marsecchia“ dobila je hiša štev. 168 takovo razpoklino, da je komisija magistrata morala stanovalcem vseh treh nadstropij ukazati, da se še istega dne izselijo. Do zdaj so pa že odnesli jedno stran zidu do temelja, da jo bodo iz nova sezidali in tako popravili po vetru poškodovano hišo.

15. nov. je umrl jeden prvih 'reških bogatincev, fabrikant papirja, Karlo Meynier, v 83. letu. Mož je prišel pred davnim časom s tovarišem Smithom z malim denarjem iz jako oddaljene Angležke na Reko. Zgradila sta si ob Rečini nezatno tovarno za papir. Z marljivostjo in razumom sta si pa dan na dan pomnoževala imetek. S prva majhena in jednostavna fabrika dobivala je zmirom najnovejših in najboljših strojev za izdelovanje v našem času vseobčega napredka toliko potrebnega papirja. K prvotnemu posloplju trebalo je skoro prizidati drugih raznovrstnih hiš, in sedaj stoji v skalovitej grapi pod Lujzino cesto cela vas fabriških zgrad. Tako je rastlo obema premoženje. Smith umre in njegov sin se z obilnim novcem preseli v domovino svojega očeta, prepustivši Meynieru svojo vilo in ves drugi delež, ki ga je imel pri fabriki. Tu se je toraj kopičil tem bolj jedincu dobiček izdatnega in razširjenega obrta, in govori se, da je svojej ženi zapustil tri milijone gotovega denarja brez neprecenljive vrednosti, ki jo ima tovarna sama po sebi. Meynier je bil do zadnjega delaven in varčen mož, ki je bil v obče zaradi svoje značajnosti spoštovan od vsacega,

kdor je prišel ž njim v dotiko. Razen postarne si gospe nema ne hčer ne sinov, tem bolj se vesele ogromnega imetka njegovi daljni sorodnici. Pogreb 17. nov., kakor je pri bogatih že navadno, je bil sijajen, da-si je dež zeló močil pogrebce, ki so spremili protestanta najprvo v protestanstko kapelo, od onod pa na pokopališče. —

Zdaj naj še malo dostavim o pokretu naše kupčije. Nekaj grških ladij na jadra nam je zopet prineslo žita iz daljnih krajev, kjer so srečni zemljani več pridelali nego mi, a dve ladije priplule so preko morja atlantskega, da iz Amerike prinesó našim tobakarjem vsakdanjega pušila. V velikih sodih skupljen tobak vozili so v našo fabriko za smodke, kder ga bodo priredili na vsakovrstne načine za prodaj. Na jedni onih ladij videl sem mura, ki je režeč se gledal nas belukožce. Mislil je gotovo sam pri sebi: kolikor se tudi štejete razumne in učene, vender ste bedaki, ki za zgolj dim trošite zadnji novčič, ki ste ga težko zaslužili. Da-li je imel prav, o tem nečem, da kaj ododim, kajti, kolikor glav toliko misli; — da se pa slučajno vjema z mojimi nazori o tej reči, tega naj mi č. čitatelji „Slovenca“ ne jemljo v zló. —

Vreme se nam je zdaj napravilo dosta lepo, dasi je včasi malo mrzlo; vendar hvala Bogu, snega tu nemamo in samo od daleč, po naših gorah ležeča odeja nam kaže, da je tudi letošnji — kakor je bil lanski — bel.

Reški.

Domače novice.

V Ljubljani, 5. decembra.

(„Beseda“) za napravo obleke ubogim otrokom v Tavčarjevi gostilnici je bila sijajna, vdeležitev obilna, tedaj je gotovo čisti dohodek tudi izdaten.

(Prečast. gosp. Jožef Zupan), novi stolni prošt, so bili v nedeljo, 3. t. m., po mil. gosp. knezu škofu ob koncu vel. maše o 1/2 12 slovesno vmeščeni. Slovesno zvonjenje je to djanje naznanovalo; stolna cerkev je bila polna.

(Prekrasno podobo „Judite“), kopijo slavne Rubensove slike v cesarskem Belvederu na Dunaju, je ravno razstavila v Karl Karingerjevi štacuni na mestuem trgu gospica Ida Künl, hči l. 1871 umerlega akademičnega slikarja Pavla Künl in kranjska štipendistka. Gospica je skoz eno leto obiskovala umetniško šolo v Mnihovem ter svoje študije nadaljevala na Dunaju pod slavno znanim mojstrom in učenikom cesarjeviča našega, profesorjem Napackym, in misli tukaj izvrševati svojo umetnost zlasti v zgodovinskem slikarstvu, namreč v cerkveni umetnosti in potretu. Stanovitne in žive barve, plastično dovršene, krepko in pravilno narisane podobe so glavna lastnosti njenih slik. Po cerkvah na Kranjskem nahajamo veliko slik ranjega njenega očeta, ter se nadejamo, da se bodo cerkvena predstojništva z enakim zaupanjem obračala do njegove hčerke ter jo podpirala z mnogimi naročili.

(Porotne sodnije) so se v Ljubljani pričele včeraj in bodo razpravljale 14 razprav.

(Slovensko gledišče.) „Materin blagoslov“ je igra, ki je že lani vrlo dopadla, zato je tudi v nedeljo napolnila gledališčne prostore. Tudi ta pot se je igrala do malega odlično, skoro izgledno. V prvi vrsti sta bila gospica Podkrajškova in gospod Kocelj, zlasti v prizoru četrtega dela, kjer oče svojo — po njegovih mislih sprideno — hčer spozna in od sebe pahne. V marsikterem prizoru smo videli kako žensko

oko do solz ginjeno. — Gospod Schmidt je poželjivega postarnega Francoza dobro razumel, a zdelo se nam je, kakor da bi bil tu pa tam kaj pretiral. — Odlikoval se je tudi gospod Jeločnik s toilette in igranjem; bil je prav dobro zadet francosk marquis, gospod Kajzel pa se je v svoji resni nalogi dobro vedel ogibati komike, kar je hvale vredno, ker za-nj težko. — Gospa Odijeva je lehkomišelnost Savojčanko prav naravno naslikala, igra njena bila je živa, v petji si je s svojim ta večer posebno čistim glasom pridobila zaslužno burno pohvalo. Med novinkami je pokazala posebno gospica Brlogarjeva, da jej je dramatika resna reč; tudi druge novinke so kazale napredek, — kar nas veseli. — Med drugimi igralci sta še gospoda Gorevec in Rus k splošnemu vspehu igre izdatno pripomogla. Vsem igralcem gre pripoznanje, da so storili več ko svojo dolžnost, ker ta predstava je bila gotovo najboljša, najgladkejša med letošnjimi, kar je občinstvo z živahnim ploskom priznalo. Le še več takih, in naše gledišče bo vedno polno. — O predstavi igre smo že lani izrekli svojo sodbo, namreč, da je premalo slovenska, nikakor domača; ker pa vidimo, da naše besede nič ne izdajo pri vodstvu gledališča, ne bomo dalje boba ob steno metali.

Razne reči.

— Konfiscirana je bila zadnja „Soča“ št. 48 menda zaradi vvodnega članka „Italijanizem nevaren Avstriji.“

— Znani dobrotnik grof Giulay se je zavezal, da bo za hrano goriških revežev dal vsaki mesec 50 gld. in je ob enem podaril 100 gld. za napravo obleke raztrganim revežem. Gospod je silno bogat; a da nekaj stori za reveže, to kaže, da mu velika bogatija nij oneblažila srca, kakor se to čestokrat godi, posebno mej slovenskimi bogataši.

— K dopisu iz črnomeljskega okraja v št. 437 „Slovenca“ se nam še poroča, da je pri volitvi učiteljskih zastopnikov v okrajni šolski svet dobil gosp. Stanonik 5 glasov in da je bil en sam učitelj tega okraja, ki se je potegoval za njega. Gotovo bi bilo pa vsakemu narodnjaku ljubo in morebiti tudi učiteljem, ki ga niso volili, ne nepovoljno, brez dvoma pa šoli na korist, ker se je kot skušnega in spretnega uda okr. šolskega sveta, kakor tudi izvrstnega zastopnika učiteljev — za kar ima nehvaležnost za plačilo — že do zdaj skazal, — ako bi ga deželni odbor od svoje strani blagovolil odločiti za naš okr. šolski svet.

— Duhovske spremembe. V Lavantinski škofiji. Č. g. Fr. Trafenik je imenovan za kn. šk. duhovnega svetovaleca in za dekana v Škalski dekaniji. Č. g. Jož. Gospodarič, kn. šk. duh. svetovalec in dosedanji dekan v isti dekaniji stopi v stalni pokoj. Č. g. Al. Šijanec pride za namestnika v zgornjo Poljkavo, St. Mohorko za kaplana v Celnico, in V. Kranjc za kaplana v Prihovo. Umrl je č. g. Mih. Vavpotič, kaplan v Prihovi, star 36 let. Kaplaniji v Remšniku in na Mutio ostanete začasno izpraznjeni. Č. g. A. Balon je prezentiran za Vransko.

— Hrvatska bibliografija za mesec oktober.

1. Viestnik narodnega zem. muzeja u Zagrebu sv. II.

2. Djački bilježnik za školsku god. 1876/7. Naklada knjižare Hartmanove. Ciena 40 novč.

3. Čovečije telo. Po dr. Bocku, napisao Mita Petrovič. Ciena 90 novč.

Pouka o kućanstvu. Dielece je namienjeno višim djevojačkim učionom.

5. Nikola Šubić Zrinski, glasbena tragedija u 3 čina (8 slika) napisao ju Hugo Badalić, uglasbotvorio Ivan pl. Zajc. U Zagrebu. Tiskom Drag. Albrechta 1876. 47 str. u 12 finí.

6. Francozka slovnicka vježbenica za srednje in gradjanske škole. Nupisao J. Kr. Švrlljuga. U Zagrebu 1876. Tisak dioničke tiskare 272 str. u 8 min.

7. Hrvatski zemljevidi. Nakladom geograf. zavoda Ed. Hólzela v Beču izšel je zemljevid: zemljopisni atlas za obće pučke škole, priredil ga dr. Matković. Atlant obsega 10 kart, med njimi vrlo dobro karto jugoslovanskih zemelj, a cena mu je 50 novč. Nakladom vseučilišćine knjižare Albrechta i Fiedbra izšel je: novi atlas za pučke, gradjanske i više djevojačke učione, ki ga je sestavil prof. Vjek. Klaić. Ima 13 kart a stoji 1 for. Ta knjižara, ki je ravno kar izdala veliko karto Hrvatske in Slavonije, dovršuje zdaj karto Dalmacije in Bosne v istem merilu in istem načinu. Redakcija vodi prof. Vjek. Klaić. V litografišćem zavodu Albrechtovem izšla je za Zvonimirovo svečanost mala karta hrvatske države, ki se dobi za 40 novč. kod vseh knjižarah.

8. Slovnica staroslovenskega jezika. Napisao za porabu gimnazija ravnatelj belovarske realne gimnazije Vjekoslav Nodotni. Tisak Albrechtov, stranah 68.

9. Školski koledar za god 1877. Uredio in izdao hrv. pedagogijsko-književni zbor. Naklada in tisak knjižare Hartmanove str 262. Ciena for 1.70.

10. Nočište u Granadi. Opera od K. Krevtzera. Preveo A. Šenoa. Tisak Narod. Nov. str. 54. cena 30 novč.

— Brandstetterju je višja sodnija graška kazneni znižala in mu namesto 5 odročila štiri leta ječe.

— Nedavno v Bosiljevu na Hrvatskem zamrl g. župnik Karel Herceg je vse svoje premoženje 40.000 gld, poročil narodnim vstanovam, in sicer polovico jugoslavanski akademiji, polovico pa društvu sv. Jeronima k izdavanju dobrih knjig za ljudstvo, s tim pristavkom, da obresti živjate do smrti sestri njegovi. Ko bi se kdo tako spomnil tudi potrebnih časopisov slovenskih!

— Iz Dobrovnika je Ignatiev telegrafiral ruskemu konzulu, da je premirje zdaljšano za 4 dni ter jenja 1. prosenca. — Velikansko oboroženje po južni Rusiji se nadaljuje. Štirje armadni oddelki so že pripravljeni na odhod in stoje v polkrogu od Pruta do Akermana. Veliki vojvoda, ki je imel dospeti 2. decembra v Kisenov, bo 6. t. m. ogledal vse krdela ob meji.

— Berlinski „Tagbl.“ ve iz Petrograda, da ondotni vojni minister je ukazal naročiti 60.000 topografijskih zemljevidov Turčije in obdonavskih knezij, in ravno tako imenovanih ordonančnih zemljevidov Ogerske, Galicije in Sedmograške.

Umrlí so :

Od 1. do 5. dec, Jan. Čič, terž. nadzornik. 55 t. na potu za mrtudom. Pl. Leop. vit. Hófferu-Saalfeld, c. kr. vladni svetovalec, 53 l., za sušico. Marija Tome, 3 l. Pavel Bizjak, kajž., 23 l., v boln. za drobn. ner., Bl. Ažman, tes., 71 l., za bol. na pleče. M. Rozalia Rok, uršularica, 79 l., za oslab. Fr. Hofman, oseb. o., 4 t., v boln. za oslab.; in Ant. Nedoma, mašinistov o., 10 m., za kerči.